

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 261/2020-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júna 2020 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], a [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpených zákonným zástupcom [REDAKČIA], [REDAKČIA], všetkých zastúpených advokátkou JUDr. Gabrielou Kľačanovou, Andreja Kmeťa 28, Martin, ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 7 CoP 60/2019, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] a [REDAKČIA] [REDAKČIA] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. januára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 1“), [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“), a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 2“ a spolu ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených zákonným zástupcom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], všetkých zastúpených advokátkou JUDr. Gabrielou Kľačanovou, Andreja Kmeťa 28, Martin, ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 ods. 1 ústavy postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 CoP 60/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ 1 je otcom sťažovateľky a sťažovateľa 2. Podľa rodičovskej dohody schválenej rozsudkom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 23 P 95/2017 z 30. apríla 2018 boli sťažovateľka a sťažovateľ 2 zverení do osobnej starostlivosti matky a zároveň bol upravený styk sťažovateľa 1 s maloletými deťmi (sťažovateľkou a sťažovateľom 2) tak, že sťažovateľ 1 je oprávnený stretávať sa s maloletými deťmi každý párny týždeň v kalendárnom roku od piatku od 17.00 h do nedele do 17.00 h a každý týždeň v kalendárnom roku v stredu od 16.00 h do 17.45 h (všeobecná úprava styku) a počas letných prázdnin od 1. júla od 9.00 h do 15. júla do 17.00 h a od 1. augusta od 9.00 h do 15. augusta do 17.00 h. Zároveň bolo určené, že všeobecná úprava styku sa v priebehu realizácie osobitnej úpravy styku neuplatňuje.

3. Sťažovateľ 1 podal 8. augusta 2019 návrh, ktorým sa domáhal vydania rozhodnutia, ktorým by mu maloleté deti boli zverené do osobnej starostlivosti (konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 24 P 43/2019). V predmetnom konaní bol 13. augusta 2019 sťažovateľom 1 podaný návrh na nariadenie neodkladného opatrenia podľa § 365 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, ktorým žiadal dočasne zveriť maloleté deti do svojej osobnej starostlivosti až do času právoplatného rozhodnutia vo veci samej a zároveň uložiť matke maloletých detí, aby sa zdržala zmeny doterajšieho obvyklého pobytu s maloletými deťmi mimo mesta Martin.

4. Okresný súd uznesením č. k. 24 P 43/2019-38 z 3. septembra 2019 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým sťažovateľku a sťažovateľa 2 dočasne zveril do osobnej starostlivosti sťažovateľa 1, a to do právoplatného skončenia konania vo veci samej (výrok 1). Vo zvyšku bol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietnutý (výrok 2).

5. Proti uzneseniu okresného súdu č. k. 24 P 43/2019-38 z 3. septembra 2019 (výroku 1) podala matka maloletých detí odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 7 CoP 60/2019 z 11. novembra 2019 tak, že uznesenie súdu prvej inštancie vo výroku 1 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a vo výroku 2 ponechal ako odvolaním nenapadnuté nedotknuté.

6. Sťažovateľ 1 zdôrazňuje, že *„podľa predkladacej správy sa kolízny opatrovník k odvolaniu v určenej lehote nevyjadril. Kolízny opatrovník sa v určenej lehote nevyjadril ani k vyjadreniu otca k odvolaniu matky. Kolízny opatrovník nepodal súdu prvého stupňa ani odvolaciemu súdu žiadnu správu zo šetrenia pomerov u otca maloletých detí. Kolízny opatrovník, ktorá má zastupovať a hájiť záujmy maloletých detí, t. j. sťažovateľov v rade 1/ a v rade 2/ zostal vo veci absolútne nečinný.“*

7. Nečinnosť kolízneho opatrovníka sa podľa sťažovateľov nedá ničím ospravedlniť, keďže jeho úlohou je dohliadať, aby súdne rozhodnutia boli vydávané v súlade so záujmom maloletých detí pri posúdení špecifik konkrétneho prípadu.

8. Podľa sťažovateľov je uznesenie krajského súdu sp. zn. 7 CoP 60/2019 z 11. novembra 2019 arbitrárne, keďže krajský súd rozhodol bez toho, aby si zabezpečil potrebné podklady, ktoré by objektívne zisťovali skutočný stav prejednávanej veci, pričom *„absolútne neprihliadol na to, že maloleté deti sú slovenskí štátni občania, ktorí celý svoj doterajší život prežili v Meste Martin, majú tu vybudované zázemie a osobné a citové väzby. Krajský súd neprihliadol ani na úroveň starostlivosti, ktorú deťom poskytuje ich otec...“*.

9. Na podklade uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní, uznesenie krajského súdu vydané v napadnutom konaní 11. novembra 2019 zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie. Sťažovatelia zároveň požadujú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume každému po 3 000 €, ako aj náhradu trov konania.

10. Sťažovatelia súčasne v súlade s § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhujú, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť uznesenia krajského súdu sp. zn. 7 CoP 60/2019 z 11. novembra 2019 do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

11. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovatelia odôvodňujú tým, že im bola spôsobená nemajetková ujma z dôvodu neistoty, poníženia a duševného a citového utrpenia, *„nakoľko im bola znemožnená realizácia ich procesných práv v prebiehajúcom súdnom konaní.“*

12. Podaním doručeným ústavnému súdu 23. januára 2020 sťažovatelia doplnili ústavnú sťažnosť oznámením splnenia procesných podmienok dodržania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti zdôraznením skutočnosti, že uznesenie krajského súdu vydané

v napadnutom konaní 11. novembra 2019 bolo sťažovateľovi 1 doručené elektronickými prostriedkami 15. novembra 2019.

II.

13. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. V súlade s čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon o ústavnom súde.

16. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

17. V súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

18. Z princípu subsidiarity, ktorým sa konanie o ústavnej sťažnosti riadi, vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť.

19. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

20. Vo vzťahu k už spomenutému princípu subsidiarity judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy vecí nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09). Podľa právneho názoru ústavného súdu preto nemožno akceptovať, aby napĺňanie úsilia o spravodlivé súdne konanie príslušným všeobecným súdom nahradzoval ústavný súd svojím vstupovaním a ingerenciou do dosiaľ meritórne neskončeného konania. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť (m. m. IV. ÚS 322/09).

21. Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry, ústavný súd ďalej poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok a skutočnosť, či napadnuté

konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický proti Slovenskej republike, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

22. Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry opakovane vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny), resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušnom civilnom kódexe (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o ústavnej sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci právoplatne skončilo. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že ústavnú sťažnosť možno zásadne prerokovať a rozhodnúť o nej až potom, keď napadnuté konanie bude skončené. Je to tak z toho dôvodu, že ústavná sťažnosť musí v zásade smerovať proti poslednému rozhodnutiu o opravnom prostriedku, ktorý mal sťažovateľ k dispozícii, a nemôže ho opomenúť.

23. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (m. m. IV. ÚS 361/2010).

24. Už citované právne názory sú plne použiteľné aj vo veci ústavnej sťažnosti, ktorou sa vzhľadom na uplatnenú argumentáciu a sťažovateľmi vymedzený predmet konania posudzuje (má posúdiť) ústavná udržateľnosť rozhodnutia všeobecného súdu vo veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia (k tomu pozri bod 5 tohto uznesenia).

25. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z uplatnenia princípu subsidiarity, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci bolo v konaní o ústavnej sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie (príp. postup), ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie (príp. postup) spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (m. m. IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (m. m. IV. ÚS 322/09).

26. V nadväznosti na uvedené právne názory ústavný súd konštatuje, že okolnostiach daného prípadu nie sú splnené predpoklady na výnimku z už spomenutej zásady, podľa ktorej ústavný súd v rámci konania o ústavnej sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo.

27. Keďže krajský súd v napadnutom konaní uznesením sp. zn. 7 CoP 60/2019 z 11. novembra 2019 vec vrátil okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie vo veci návrhu na dočasné zverenie maloletých detí do osobnej starostlivosti sťažovateľa 1, je bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že konanie v právnej veci sťažovateľov (nariadenie neodkladného opatrenia) sa právoplatne neskončilo. Aj keď z formálneho hľadiska je napadnuté konanie krajského súdu právoplatne skončené, konanie medzi účastníkmi vo veci nariadenia neodkladného opatrenia naďalej pokračuje.

28. Pokiaľ sťažovatelia namietajú v kontexte absencie akéhokoľvek vyjadrenia kolízneho opatrovníka arbitrárnosť a nedostatočnú odôvodnenosť uznesenia krajského súdu vydaného v napadnutom konaní (výrok 1 rozhodnutia odvolacieho súdu), možno uzavrieť, že sťažovateľmi namietané porušenie ich práv podľa ústavy, listiny a dohovoru zo strany

krajského súdu v podstate spájajú s procesnými nedostatkami v nadväznosti na vecné posúdenie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia odvolacím súdom (k tomu pozri aj argumentáciu obsiahnutú v bode 8 tohto uznesenia). Keďže však krajský súd vec sťažovateľov vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, bude úlohou okresného súdu vo veci opätovne konať a rozhodnúť, pričom v prípade pre sťažovateľov nepriaznivého výsledku v konaní vo veci neodkladného opatrenia sa budú môcť za predpokladu využitia právnych prostriedkov nápravy domáhať nápravy vecného posúdenia návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Tým sa sťažovateľom opätovne vytvorí možnosť pred krajským súdom uplatňovať svoje základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie, ktoré sú oprávnené aj povinné poskytnúť všeobecné súdy konajúce vo veci sťažovateľov. V tejto súvislosti teda okresný súd, ako aj krajský súd budú mať opätovne možnosť napraviť, resp. odstrániť svojou vlastnou činnosťou sťažovateľmi namietané vady vecného posúdenia návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia o dočasnom zverení maloletých detí do osobnej starostlivosti sťažovateľa 1 v nadväznosti na záver, že sú osvedčené podmienky pre nariadenie požadovaného neodkladného opatrenia. Až po tom, keď bude napadnuté konanie (vo veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia) definitívne právoplatne skončené, by sa mohli sťažovatelia domáhať ochrany svojich ústavou, listinou a kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami garantovaných práv v konaní pred ústavným súdom podaním novej ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

29. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľmi tvrdené pochybenie zo strany krajského súdu nepredstavuje podľa názoru ústavného súdu nezvratnú alebo nekorigovateľnú ujmu na ich právach. Ústavný súd napokon, sumarizujúc dosiaľ uvedené, zdôrazňuje, že jeho ústavnou kompetenciou nemôže byť zmena alebo náprava, či už namietaného, alebo skutočného pochybenia všeobecných súdov v dosiaľ neskončených súdnych konaniach, ale je zásadne povolaný posúdiť, či konanie ako celok a jeho výsledok po právoplatnom skončení veci obstoja z komplexného hľadiska v ústavnoprávnej rovine. Každý iný postup by neprípustne rozširoval kompetencie ústavného súdu a vo svojich dôsledkoch by z neho robil ďalšiu súdnu inštanciu, ktorá by bola mimoriadna okrem iného aj tým, že by mohla zasahovať do ešte prebiehajúcich konaní.

30. Ústavný súd preto, zohľadňujúc princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy i svoju doterajšiu ustálenú rozhodovaciu prax a v neposlednom rade akcentujúc rešpektovanie princípu minimalizácie zásahov do rozhodnutí všeobecných súdov, ústavnú sťažnosť sťažovateľov vo veci namietaného porušenia práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom a ustanovenia ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

31. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uplatnenými vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia krajského súdu vydaného v napadnutom konaní 11. novembra 2019.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Miroslav DURIŠ
predseda senátu